

na sinoptička evanđelja u zanimljivo i uravnoteženu prikazivanju Isusova zalaganja za Božju vladavinu. To jest središnja vrijednost i vrhunski pojam biblijske teologije Novoga zavjeta, ali bi cjelovita biblijska teologija morala računati s pavlovskim i ivanovskim spisima u okviru Novoga zavjeta. Međutim, dobro je što je autor zaokružio svoje istraživanje sinoptika te stavio na uvid zainteresiranim čitateljima, a Pavla i Ivana očito prepušta drugim hrvatskim bibličarima nove generacije. Ovo djelo je znanstveno i katoličko. Autoru čestitam a knjigu preporučam.

Mato Zovkić

MAGISTARSKI RAD KOJI DAJE CJELOVITU SLIKU KATOLIČKIH ŠKOLSKIH CENTARA U BIH

Vlatko ROSIĆ, „Katolički školski centri u provedbi obrazovanja u BiH“, Pedagoški odsjek Filozofskog fakulteta u Sarajevu, 2010., 140 str., + 8 priloga.

Mr. sc. Vlatko Rosić priredio je za tisak rukopis, cjelovitu studiju o Katoličkim školskim centrima u BiH. Predočio je, zapravo, potpun povijesni razvitak svakog od osam centara – Sarajevo, Tuzla, Zenica, Konjic, Žepče, Travnik, Banja Luka, Bihać, ali i valjanu sintezu, odnosno kvalitativnu analizu sustava katoličkih „škola za Europu“.

Autor je posebno poglavlje

posvetio povijesti katoličkog školstva u Europi. Danas u svijetu ima oko 250 000 katoličkih školskih ustanova, koje pohađa gotovo 42 milijuna učenika. Od toga u Africi deset milijuna učenika, u dvije Amerike dvanaest, u Aziji deset, u Europi devet i u Oceaniji osam milijuna, dok nastavnika ima oko tri i pol milijuna, kaže se u ovoj knjizi. Autor podsjeća da su katoličke škole, kao i sveučilišta, bile prve škole u Europi i u drugim kontinentima. Južnu Ameriku je danas teško zamisliti bez katoličkih škola i sveučilišta. I u najrazvijenijim zemljama roditelji nastoje da njihova djeca pohađaju te škole jer dobro znaju da će dobiti u njima koristan i potreban odgoj, steći dragocjene radne, kulturne i druge navike, da će imati sigurnost. U ovom dijelu autor ukratko informira kakvo je stanje glede katoličkih škola u pojedinim europskim zemljama i u svijetu. Na dvadeset i pet stranica seriozno, akribično, dokumentirano razmatra i pruža na uvid crkvene dokumente koji govore o katoličkom odgoju i obrazovanju. Jedna od tri deklaracije Drugog vatikanskog sabora jest i deklaracija o kršćanskom odgoju *Gravissimum educationis*, objavljena 1965. godine, koju posebno ističe, kao i dokumente koje je objavila Kongregacija za katolički odgoj pri Svetoj Stolici poslije Drugog vatikanskog sabora, a to su: dokument Katolička škola, objavljen 1977., dokument Katolička škola

na pragu trećeg tisućljeća (1977.), dokument Odgajati zajedno u katoličkoj školi (2007.). Navedene dokumente autor elaborira pojedinačno, izdvaja bitne misli, njihove poruke i važnost.

Osobitu pozornost privlači poglavlje: Povijesni prikaz katoličkog školstva u Bosni i Hercegovini. Sažeto i pregledno, ali sveobuhvatno, u ovome dijelu govori se o: Pismenosti u ranom srednjem vijeku, Dolasku redovnika u BiH, Stanju crkvenih škola za vrijeme Osmanske okupacije, Prvim katoličkim školama, Katoličkim školama za vrijeme Austro-Ugarske vlasti, Školama časnih sestara - Milosrdnice, sestre sv. Vinka Paulskoga, Klanjateljice Krvi Kristove, Družba Kćeri Božje ljubavi, Družba sestara služavki Maloga Isusa, Školske sestre trećega reda sv. Franje. Također, posve dostatno i sve bitno predočava o nadaleko čuvenim, uglednim, katoličkim gimnazijama u Travniku, Visokom, na Širokom Brijegu, kao i o Vrhbosanskoj katoličkoj teologiji, Franjevačkoj bogosloviji u Mostaru i Franjevačkoj teologiji u Livnu, odnosno u Sarajevu.

Razumije se ne zaboravlja obavijestiti i o stanju katoličkih škola između dva svjetska rata. Do početka Drugog svjetskog rata, odnosno do 1941. godine, Katolička crkva u BiH izgradila je bogatu i razgranatu mrežu škola - od predškolskih ustanova, osnovnih škola, gimnazija do fakulteta. Kulturno-prosvjetni reljef BiH bez tih škola bio bi zaista oskudan. Zahvaljujući tim

školama - redovnika i redovnica - mnogi mladi ljudi, uza sve to i daroviti, mogli su se školovati, studirati. Neizmjeran je doprinos tih učilišta općem prosvjetno-kulturnom naslijeđu BiH. Sustav je katoličkih škola svojom organizacijom, svojom vrsnoćom stekao velik ugled, povjerenje roditelja i učenika i izvan granica BiH. Na nesreću, nakon 1945. godine sve su te nadaleko poznate škole nerazumnim barbarskim odlukama zatvorene, a njihova imovina oduzeta, zaplijenjena.

Najopsežniji dio u ovoj veoma korisnoj i potrebnoj knjizi govori o ponovnom rađanju katoličkog školstva, odnosno o katoličkim školskim centrima, njihovu razvoju i postojećem stanju. Čitajući ovaj rukopis, uvjeravamo se da su mnoge teškoće, prepreke pratile otvaranje tih centara. Unatoč bogatoj tradiciji tih škola i neizmjernim zaslugama za BiH, i danas se ometa i onemogućava otvaranje tih vrsnih škola. Oslanjajući se na dokumentaciju, te uz pomoć povijesne, kauzalne i metode teorijske analize, autor je jasno i pregledno prikazao pojedinačno svaki centar i sintetizirao bitne segmente, dimenzije zajedničke za sve. Sve ono što treba znati o pojedinom centru, nalazi se u ovoj knjizi. Tu je između ostalih podataka pregled broja učenika po školskim godinama, slika zgrade svakog centra, nastavni planovi devetogodišnjeg obveznog odgoja i obrazovanja, te nastavni

plan opće - realne gimnazije, kao i izvannastavne i izvanškolske aktivnosti, stručno usavršavanje nastavnika, hijerarhijska struktura i organizacija škola, financiranje i materijalni uvjeti rada škole, promidžba škole i nagrade, reformski procesi u školstvu. Budući da su katoličke škole u svim razdobljima prepoznatljive osobito po odgoju, autor je s pedagoškom umješnošću predočio i odgojnu dimenziju u katoličkim školskim centrima.

U ovoj prigodi treba podsjetiti i na nazive katoličkih školskih centara: Sarajevo „Sv. Josip“, Zenica „Sv. Pavao“, Tuzla „Sv. Franjo“, Travnik „Petar Barbarić“, Žepče „Don Bosco“, Banja Luka „Bl. Ivan Mertz“, Bihać „Ivan Pavao Drugi“ i Konjic „Majka Terezija“ otvoren 1997., a na žalost zatvoren 2005. godine zbog nepovratka katoličkog pučanstva u Konjic.

Prilozi u knjizi su brižljivo izabrani i zasigurno će pridonijeti još potpunijoj slici o katoličkim školskim centrima. Mogu biti i korisnim poticajem drugim školama. Ovaj je rad značajan prilog proučavanju i upoznavanju katoličkog školstva u BiH. Uz postojeće stanje, autor je studiju obogatio, upotpunio kraćim i uspješnim povijesnim sadržajima iz minulog europskog i bosanskohercegovačkog katoličkog školstva. Rad je uspješno odgovorio na sva pitanja definirana zadacima istraživanja. Magistar znanosti Vlatko Rosić pokazao je odgovornost, zrelost, kritičnost, metodološku osposobljenost i za

složenije projekte. Može se reći, pokazao se zrelim istraživačem. Uspješno je istaknuo bitne odlike školskih centara i u elaboraciji teksta i u oblikovanju zaključaka. Uz vrsnoću obrazovanja i dobro organizirane izvannastavne i izvanškolske aktivnosti, odgojna je strana uočljivo obilježje tih škola. Sve su katoličke škole u multinacionalnim, multikonfesionalnim, multikulturalnim, sredinama, pa je i odgoj usmjeren na promicanje tolerancije, poštovanje različitosti, na moralnost, humanost i druge uzvišene vrednote. Zbog iznimno dobrih odgojnih i ukupnih rezultata te škole uživaju osobit ugled. One su, zapravo, paradigma svekolike raznolikosti - nacionalne, vjerske, jezične, kulturne, a takav je i sastav učenika. Ovdje se pluralnost istinski živi, odgaja se u konkretnim svakodnevnim uvjetima raznolikosti, a ne tek verbalnim proklamacijama.

Svima onima koji žele upoznati katoličko školstvo u BiH, i danas i u prošlosti, ova će studija pružiti sve bitne obavijesti. Studentima koji slušaju Povijest školstva BiH ova će studija biti od velike koristi. Riječju: svima onima koji se interesiraju za kulturnu baštinu, njezin važan segment - školstvo, ovaj će rukopis dobro doći. Rukopis ima punu svrhu i treba mu što prije otvoriti put do čitatelja.

Mladen Bevanda